

A TERMÉSZET.

Szerkesztik:

DR. LENDL ADOLF

és

csikszentsimoni és ernyesi

LAKATOS KÁROLY.

Állattani, Vadászati és halászati folyóirat.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Budapest, II., Donáti-utca 7.

»A TERMÉSZET« előfizetési ára

»HALÁSZAT« mellékletjével együtt
egy évre 6 korona.

»Halászat« külön, egy évre 3 korona.

Vérrokonság.

»Vérbeli rokonság«: régi népies szó. Tulajdonképen azt akarják vele mondani, hogy a rokonok vére valamelyest hasonló, míg evvel ellentétben a nem rokonok vére természetesen más összetételű. »Jó vér«, »rossz vér« — ezek a szólásmódok azt mondják, hogy az egészség és betegség a vérnek minőségétől függ. »Hevesvérű«, meg »csigavérű«, valamint a »vérmes reménységű« kifejezések pedig oda céloznak, hogy az ember lelki hajlandóságai is a vérminőséggel függenek össze.

A tudomány régebben nem volt ellentétben ezzel a népfiziológiával. Az orvosok mindenféle módon azon voltak, hogy »a vért tisztítsák«, vagy pedig »higítsák« és »ritkítsák.« Sok mindenféle szerük volt emerre, meg amarra is. A piócza, meg a borbély kése, valamint a köpölyözés is az efféle praktikákhoz tartoztak.

Azután jött egy pár olyan évtized, melyben a tudomány szeliden mosolygott az efféle gyerekségek fölött. A pióczák nyugodtan marad-

hattak az ő vizeikben; a borbély is sopánkodott, hogy az érvágások szezonja elmúlt. De sőt a parasztság is kezdte elhanyagolni a tavaszi köpölyözést. Igaz, hogy ekközben a »nemes vérű« és »plebéjus vérű« felebarátok közt való különbségeket is annyira-mennyire a nem létező dolgok közé sorozták — legalább papíron.

De hát a világ sora forgandó. Majd hogy azt nem mondtam: körben forgó. Mert bizony vissza-visszatér oda, a hol már egyszer állomást tartott. Talán nem egészen ugyanazzal a gondolatmenettel; mert hát hiába, öregsünk — és az öreg más szemmel nézi azt a helyet, a hol gyermekkorában mindent rózsaszínben látott. De utóvégre a szellemi élet története, meg a farkába harapó kígyó közt egy kis sántikáló hasonlatosság mégis van.

A vér kezdi régi rangját elfoglalni. Nem csak a társaságban követeli a kék vér, hogy kéksége fölül senki se kételkedjék (legkivált az újonnan »megkékült« pénzbárók), hanem a tudomány is napról-napra tisztábban látja, hogy bizony mégis csak »különös egy folyadék« a

vér«, a hogyan Göthe írja »Faust«-jában. Mióta Pasteur meglátta a mikróbiomokat és amióta kitudódott, hogy a különféle minőségű vérfolyadékoknak megvan az a hatalmuk, hogy majd az egyik fajta, majd a másik fajta betegségbaczillusokat megölik, azóta a vérnek is visszatért a régi becsülete és a »vérgyógymódok« is kezdenek szaporodni.

Hát megint a régieknek volt igazuk? — Csakugyan ilyenformán van a dolog. Csakhogy ők inkább sejtették, a mit mi most tudni kezdünk. Hiszen majdnem minden igazságot előbb megsejt az emberi ész — a bizonyítékok, az apodiktikus biztosság csak később szoktak beköszönteni; nem ritkán tévedések útvesztőin át vezető keservességek árán. Egyébiránt a régi barbárok talán több praxissal is dicsekedhettek a vér dolgában, mert hát nagy divatban volt akkor az érvágás minden módja; sőt ittak is vért. Úgy mondják a krónikák, hogy büszke Csejte várnak hatalmas asszonya nem volt az egyetlen, a ki embervérben fürdött. Azt is olvassuk már az ókori könyvekben, hogy a bikavér (persze nem az egeri) halálos mérég az embernek; mert hiszen mikor a perzsák közt száműzetésben élő Themistoklest Artaxerxes perzsa király arra szólította föl, hogy a perzsa hadsereget a görögök ellen vezesse, az egykori görög vezér, nem ismerve más menekvést, hogy fajabelije ellen ne kelljen harcolnia, bikavért ivott és ettől hamarosan meg is halt.

Már a XVII. században megpróbálták az orvosok, beteg emberek ereibe állatok véré-

átömleszteni és állítólag sikerült is különféle igen súlyos bajokat báránnyal meggyógyítani. Hogy napjainkban a szeroterapia minő szerepet játszik, arról olvasóink legalább is sokat hallottak; — adja Isten, hogy személyes tapasztalatokat ne szerezzenek maguknak felőle.

Kétségtelenül legérdekesebb a vér felől szerzett újabb vizsgálatok közt az, mely bebizonyította, hogy egyik-másik állatfaj vére a másik állatfaj vérében a vértestecskéket megsemmisíti. Ez a hatalma egyik vérfajnak a másik fölött a vérsavóban, vagyis a szérumban van; mert nem szükséges az erősebb vérből mást, mint a vérsavót használni a kísérlethez, mely azután a gyöngébb vérben levő vértestecskéket föloldja. Nyilván ez az oka annak, hogy többször hirtelen szerencsétlenség történt a vérátömlesztéssel való operációknál; lehettek ugyan más hibák is, de azok nem olyan gyorsan éreztetik eredményüket.

Dieffenbach már 1833-ban elmékedést írt a fölött a tapasztalat fölött, hogy a madarak vérkeringésébe juttatott friss emlősvér az illető madarakat villámgyorsan megöli, mintha csak a legerősebb mérget adták volna be nekik. Hogy az emlősvér a madárvérben galibát okoz, még nem valami rendkívüli dolog, mert tudjuk,

hogy a madárvér piros testecskéi elliptikusok, az emlősvéréi ellenben kerek.

Kiderült azonban, hogy egy állatosztályba tartozó fajok vére is összevesz egymással, ha összekeverik és úgyszólván megeszi a másikat. D a r e m b e r g 1891-ben megmutatta, hogy

A MAGYAR TENGER.

Piros arcú szép menyecske, alföld,
Déliabos kendővel kaczerán,
Zord bércek fiát, hogy meghódítsa,
Csalfa mosoly szép arcán azért van.

Te szép alföld, ne mosolyogj én rám!
Tündérlány az én szívem szerelme;
Ha megcsalnám, háborgó haraggal
Minden habja tán ellenem kelne.

Itt születtem én a közelében;
Még gyermekifjan búvólt engem el
És azóta érte égek folyton,
Mély, ábrándos, örök szerelemmel.

A Balaton ez a szép tündérlány...
Szebb nekem, mint napsütötte róna.
Vonz, leköt szívhódító bájjával
S az ígézet el nem reppen róla.

Gyönyörködve néz Isten is rája. —
Hogy elbúvóljon szívet és szemet:
Gyöngyecsépekből szöve, ide tüzte
Szép hazánkra e drága gyöngyszemet!

Sima tükrén csillogtatja képét
Aranyos jókedvvel az öreg nap;
Majd önfénye szemét kápráztatja
S képe elé egy kőszá felhőt kap.

Nap, utána jó hold és csillagtábor:
Az egész mennyország itt nevet...
Ésti csillag vidáman köszönti
És hajnalban rá bús fényt hinteget.

Buzgányos fejü nádasok közt
Apró szellők vígan kergetőznek;
Pillangó-sereg csapong felettük,
S ki ott tévedt, kivezetik őket.

A víz szélén, lágy habfodrot verve,
Szellők apja, a szél, egyet nyargal;
Kivert hullám csöndes loecsanással
Csókolódzik béka-teknős parttal.

Nő a gyöngye szél ereje gyorsan,
Ott bent nyargal már a víz közepén;
Hullámokat ver föl... a halásznép
Hálót von be a vihar közelén.

A zalai part felől sebesen
Égre jönnek halkan döngő felhők.
A háborgó víznek minden esőppje
Hirdeti, hogy a vihar már eljött!

Zord tengervész a Balaton dühe:
Bösz, szilaj, mint ösanyja, a tenger...
S nem csak szélvész korbácsolja őt fel:
Önmagától háborog nem egyszer.

Vad démon viharban a tündérlány!
Ha vést jósol a víz és a határ:
Ljedten fut róla lélekvesztő
S a fehér szárnyú szép halász-madár.

Hatalma szól hullámsapkodás közt
S megbúvólt csalfa mosolyában...
S midőn a jégkeble ketté hasad:
A rianás menydörgő szavában!

Dezső Ferencz.

a kutyavér széruma félóra alatt föloldja a madár- és békavér testecskéit, ebből magyarázható meg a madarak hirtelen halála is, ha ereikbe emlősvért ömlesztnek át. Hasonló ellenséges viszonyt tapasztalt a kutya- és nyúlvér, valamint a kutya és tengeri malacz vére közt.

1900-ban Friedenthal János dr. Berlinben nagyszabású kísérletezést indított meg ebben az irányban és arra a nevezetes igazságra bukkant, hogy kétféle vér annál ellenségesebb viszonyban van egymással, minél távolabb állanak egymástól szisztematikus sorrendben azok az állatok, amelyekből az illető vérmennyiségeket vették. Ez a szabály olyan pontosan vág be, hogy úgyszólván magát a leszármazási rokonság fokát lehet vele megállapítani.

Például! A házi patkány, a vándorpatkány, meg a nyúl véret össze lehet keverni annélkül, hogy egyik széruma a másiknak vértestecskéit megtámadná. Tudjuk, hogy ez a három génusz egy rendbe, vagyis a rágcsálók rendjébe tartozik és ennél fogva meglehetősen közel rokonok. De a házinyúl vérsavója a tengeri malacz vértestecskéit már megsemmisíti, ámbar ezeket is még együvé sorozzuk a rágcsálók rendjébe,

de azért mégis már távolabbi rokonok, a mit az első vizsgálat is elárul. A kutya, róka és a farkas vére megfér egymással; de már a macskavér elbánik a kutyavérrel. A lónak vérszéruma nem bántja a szamár vértestecskéit, de irgalmatlanul elbánik a házinyúl, tengeri malacz, borjú, bárány és sok más állat vérével.

Az embervér rettentő zsarnok! Nem hiába mondják az emberfajt a föld legkegyetlenebb ragadozójának; tényleg erre vall már a vérenek magaviselete is. Friedenthal tanulmányai szerint ugyanis az emberi vérsavó megsemmisíti nemcsak a hidegvérű állatok vértestecskéit (például angolna-, békák-, sikló-, kígyókéit, hanem épen így csúffá teszi a tyúk, galamb, gém, sertés, tulok, nyúl, tengeri malacz, sün, kutya, macska véret és ezenkívül Isten tudja hány más állatét, melyekkel még nem kísérleteztek.

Hogy a felsőbb rangú, a rendszertanilag tökéletesebb állatalakok vére általában véve erősebb-e, mint a kezdetlegesebb állatok vére, ennek biztos megállapításához még számos kísérlet szükséges; mindamellett már az imént elmondottak is ezt a véleményt istápolják. És úgy látszik, ez a tulajdonság a nagyobb fokú idegesség-, az idegrendszer érzékenyebb

A dalos patak.

— „A TERMÉSZET” eredeti tárczája. —



Rézhegység legmagasabb csúcsán, a Ponor-tetőn van egy mélységes-mély barlang, melynek pokoli sötét üregébe szédülve tekint az ember. Független, sziklás oldalú bejáratát csak hosszú létra segítségével veheti igénybe az erős idegzetű természetbúvár, aki még az ördögöktől sem riad meg. A mélységben átláthatatlan sötétség fogad. Távolról lassú zsongás, titkos zene egyhangú ütemei érintik füleidet s hűvös lebbenés csapkodja arcodat. A halál lehelete, vagy épen a lelke bolyong itt . . . Sajátságos érzés fogja el az ember egész valóját oly mélyen, a bércz rejtelmes kebelében; a testén át szibong valami magyarázhatatlan delejes áram, mely az idegeket egyszerre kifeszíti és a szívet imádságra buzdítja. A félelem, a rettegés legyőzhetetlen ereje ébreszti ezt az érzést, a rettenetes természeti alkotások, a csodálatos és borzalmas környezet látására. Az Isten, akinek keze mindenütt megéri az embert, így tanít imádkozni . . .

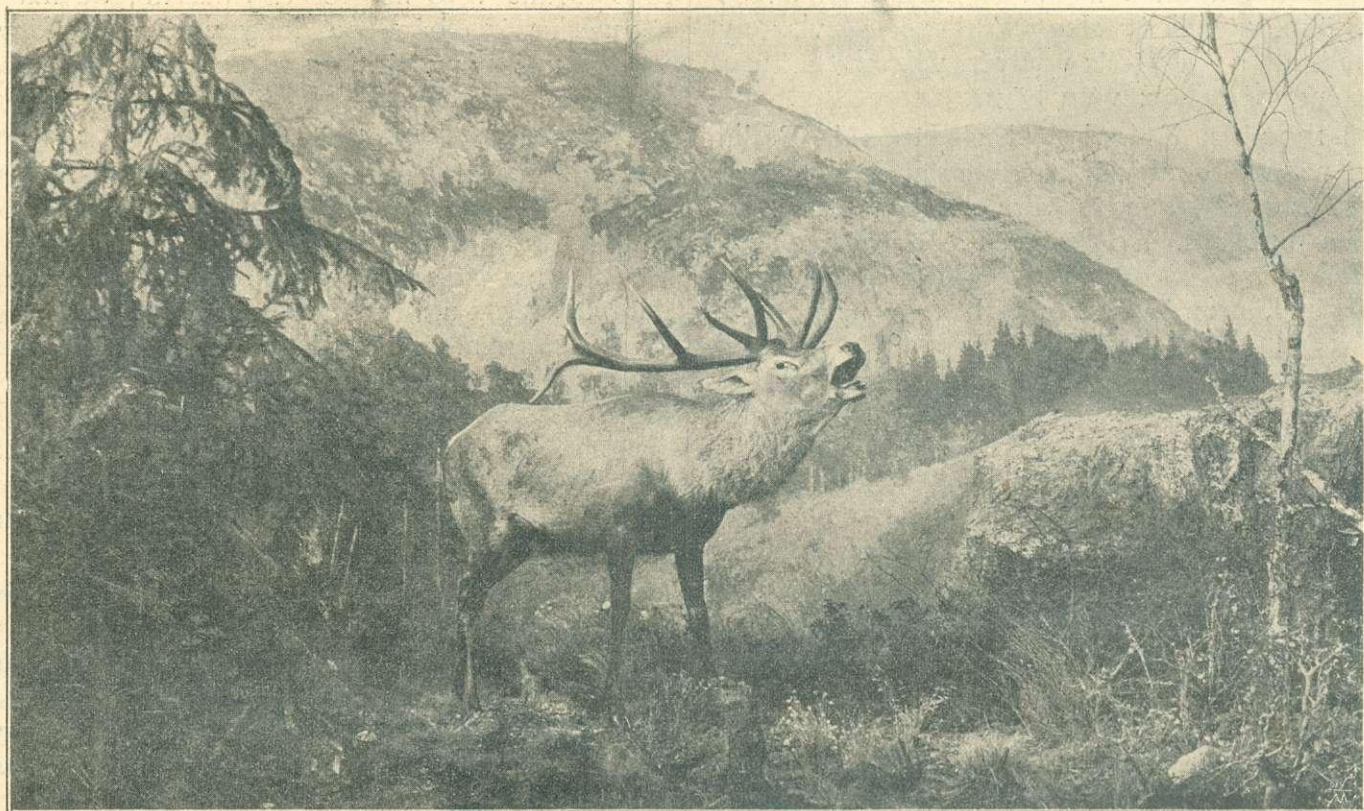
A rémes barlang egyszerre sohajtozni, nyögni kezd; a hozzáférhetetlen mélységből zokogás hallik . . . Azután, mintha óriási köncseppek hullnának minden szögletben, szakadatlanul locsog a barlang szikla-testéből előtörő

víz . . . A Ponor kőkeble olykor-olykor megdobban, ha az örökös működésben lévő romboló és alkotó erő leszakít egy-egy darabot belőle s odadobja a mélységnek, ahol bizonyosan újabb hivatásnak felelnek meg: temetgetik a szörnyű mélységet, melyet hosszú ezredek előtt láthatatlan kezek ástak, fúrtak a nagy hegy-test szívébe. Épen a szívébe; mert innen indul ki az az eleven vérkeringés, mely a szétágazó ereken a Ponor alatt előbukkan s forrását képezi a Berettyónak. Itt van a víztartó, melyből ott lenn, a hegycsúcs lábainál fölbuggyanó hatalmas forrás él . . . Menjünk oda . . .

A forrás, melyet a nép Izbuknak nevez, sziklás bölcsőben sír, duruzsol, sivít, mint egy gyermek, ahhoz képest, amilyen a természeti állapota. Ha nagy záporok vonulnak végig a Réz rengetegei fölött, jajgat, bömböl s kiabálásával betelik az egész völgy, Tuszától egészen M.-Valkó — romjában is fenséges — váráig. Ott azután csak lassu neszt hallat, mint az édes álomba szenderülő leányka. Kilépett a tulajdonképeni gyermekkorból, ahol még szabad sírni és nevetni egyszerre, lehet zsörtölődni, haragudni, kiabálni, jajgatni, bömbölni . . . Itt már teszi magát, hogy ő nagy. Pedig dehogy az! Olyan czéltalanul, érthetetlenül jobbra-balra kanyargó útjában, mint egy részeg napszámos. De térjünk vissza bölcsőjéhez s kísérjük gyermekségének édes, dalos útjait. A sziklák közül előtörő Izbuk vize kristálytisztá s mégis naponta óriás lerakódásokat tesz a köves mederben, a hol lármás útját megkezdi. Fantasztikus növény- és virág-alakokat formál, finom köréteggel vonja be a beledobott fákat, galyakat, leveleket s mint a nép mondja »kővé változ-

természete-, a vér agresszívebb, harcziásabb természetével jár együtt.

Ha már így árulja el a vér maga a vérrokonságot, vajjon nem szól-e valamit az ember



BŐGŐ SZARVAS (A vadászati kiállításból.)

tat mindent«. Az anya kebelében feloldott részeket magával hozza, de a természet szabad ölen a napsugár csókjára, a levegő érintésére megtisztul azoktól s bölcsője körül lerakja . . .

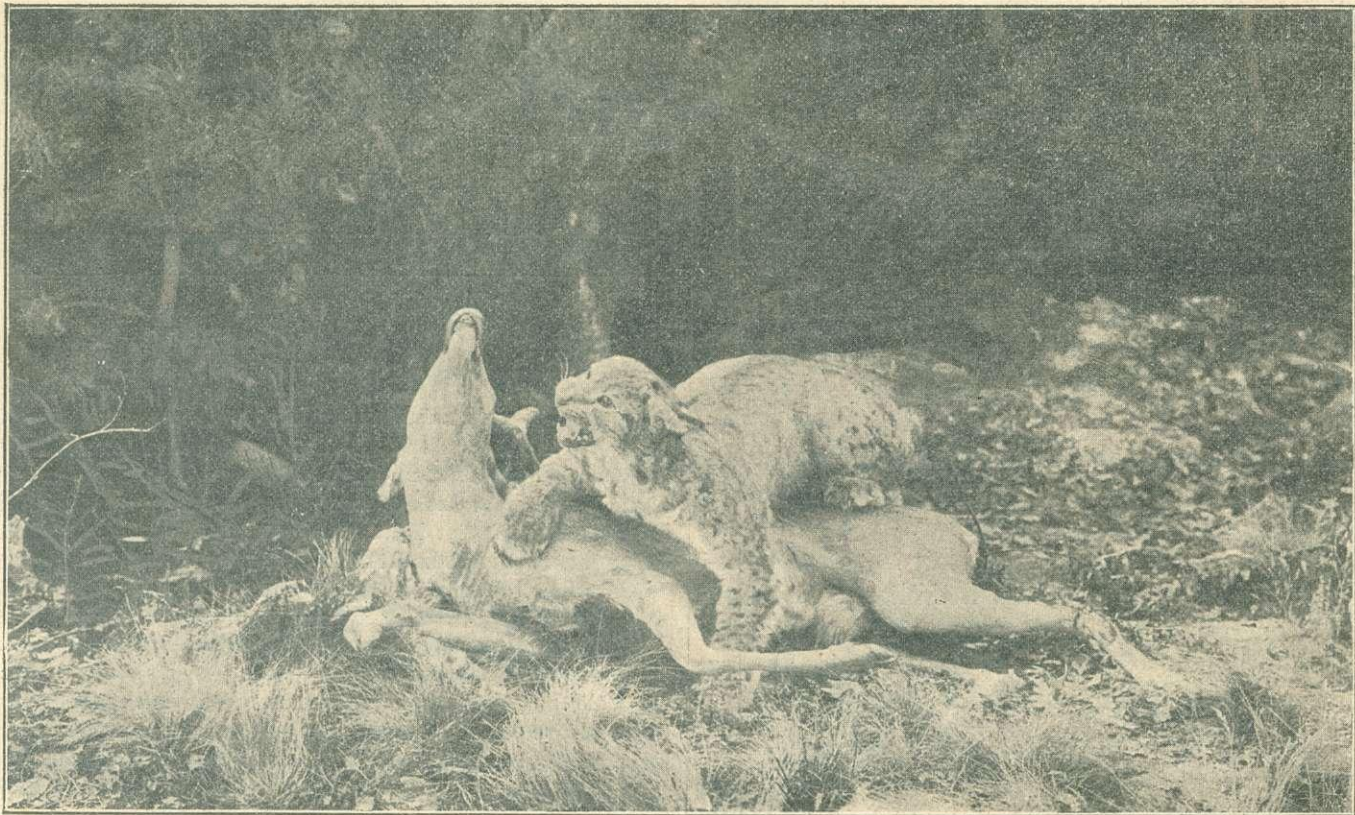
A forrás környezete elragadó szép. Fényeszőld levelű bükkös rengeteg veszi körül egy sziklás völgy fejenél s hatalmas kődarabok közt csobog néhány méternyi út, ahol azután első lépése is — bukás. Gyönyörű kis vízesést képez, mindjárt a forrásához közel. Zubogva esik szikláról-sziklára, a nyáron fáktól, lombtól árnyalt sötét, hús völgyben. A nyári időszak legszebb kiránduló helye ez a szép Szilágyságnak. Partjain zöld mohabársony takaró terül el s az erdő talaja csak itt-ott takaszt virágokat. A páfrány uralja az erdei növényzetet s annak árnyas levelei alatt lomhán nyújtózkodik el a »bikitarka« (= bükki-tarka, a salamandra szilágysági népies neve), a csigák, fényes út rajzolva nyálas testeikkel, utaznak a nagy vándorútkra. Ki tudja, hol annak a vége, mi előttük a cél? . . . Annál inkább tudjuk azonban az erdő apró műiparosairól, a pókokról, melyek óriás számban himbálóznak a fák ágairól hosszú pányváikon s kifeszített hálójukba százával fogdossák a patakpart apró vérszopóit, a vígan duruzsoló szunyogokat és a fényes barna, csillogó testű legyeket. Úgy kell nekik! Mi egyet sem tudunk elfogni közülök; pedig megesisik velünk az a szerencsétlenség is, hogy saját magunknak beüjtjük az orrunkat — a szemtelenekért! Ilyenkor még örülni is tudok a gyilkolásnak . . . Úgy, úgy, szívjad a vérét, szívjad! . . . Gyönyörködöm a kis gyilkos vér-mámorában . . .

A csermely vígan dalolva szalad a mély, titokzatos sötét völgybe, ahol azután van ám élet, nyüzsgés, forrongás, küzdelem. A parton ezer tarka virág nyílik, nem úgy, mint idefenn; a bokrok között szájas, nyelves kis madarak örülnek a felséges életnek, mely csodálatos változatosságával még az ő lelküket is leköti, vagy föl-emeli a soha meg nem szűnő Istenséghez . . . A dalos patak köves medrében vígan eviczkélnék az ezüst-hasú, pettyes selyembe öltözött pisztrángok s a rejtekekben mozdulatlanul gunyasztanak az ollós rákok. Most alusznak; a kristályvíz tükrén át tisztán kivehető, amint előrenyújtotta ollóik közé szorították bajszos fejüket, épen mint mikor az okos vadász elsőlábaira pihenteti fejét. Gyöngyélet volna ez így, az édes vizű Izbuk árnyas medrében; de a természet nem szereti a lomha ábrándozást: neki élet, mozgás, küzdelem kell! . . . Micsoda természet volna az, ahol minden és minden nyugalomban lenne? . . . A hol nem rombolna a száguldva bömbölő vihar, a pattogva villanó menykő, ahol soha sem járna a halál?! . . .

Lenn, a sűrűségtől beárnyalt vízmederben erős csobogás támad . . . Fönn a fekete szörny, az éles fogú halál. A vidra csatangol föl a Berettyóból, ízletes pisztráng- és rákpecsenyére. A víz apró tünderei röpülve, pattogva menekülnek a köves mederben, sziklákon átvillanva föl, ahova nem kísérheti őket a rém. Ezüsthényű testök meg-megcsillan, amint szökdelve ki-kibukkannak a sebes sodrú vízből . . . A halált nem lehet elkerülni; ha ma nem, holnap eljő. A gyávabbakat utól is érte már . . . Ott játszik egy gyönyörű pisztránggal a parton

és majom rokonsága felől is? Ezekre is kiterjesztette az említett kísérletező tanulmányait és

a következő eredményre bukkant: *Lemur*-ok, a *halálfejű majom* (*Pithesciurus*), a *Cynocephalus*



A HIUZ ZSÁKMÁNYÚL EJT EGY ŐZBAKOT. (A vadászati kiállításból.)

a vizek víg természetű gyilkosa. Mint a macska az egeret, úgy pofozza, lökdösi s ugrál körülte. Most nem éhes . . . A sűrű erdő császármadarai is megrettennek a szörnyű jelenettől . . . Brrr . . . Menekülnek a Ponor-tetőre; pedig a halál ott is sunyi módra leselkedik és ott épen — reájok. A nyest várja epekedve, hogy oda menjenek . . . Sohase tudja az *ember*, mikor fut a halál torkába; talán épen akkor, mikor előle menekül . . .

Szóval, gyönyörű az én kis dalos patakom, ahol annyiszor álmodoztam a part puha bársonyán, mely oly gyönyörű mindig! Mintha a menyországból szakadt volna le csak azért, hogy lássa a földi élet ezerszer váltakozó csúnya küzdelmét s e küzdelemnek isteni keretét képezze . . .

Szép nyáron is, de milyen azután télen! . . . Télen, mikor az Izbuk gyémánthegek közt siklik, kanyarog tova, mint egy ezüst kígyó . . . Mikor a fák lombjai helyett zuzmara és hó virágozik az ágakon s azok meghajolnak a teher alatt szomorúan, mint megannyi fehérhajú matróna . . . Fenn a Ponor-tető patyolatfehér takaróján millió és millió csillagok ragyognak s azokban ég a napsugár, azokat csókolja meg legelőbb az ég fenséges királynéja, amint aranyfűrtű fejét a Meszes Magurája mögül fölemeli s széttekint a gyönyörű panorámán, egész föl Debreczenig . . .

Ilyenkor szeretem igazán. Jobban hasonlít talán az én életemhez ez a fagyos világ hőcsillámaival, mint a dalos virágos, ragyogó meleg nyár; vagy több költészetet találok a természet halálszínlelésében, fenséges álmában? Vagy talán, mert ilyenkor fölbúg a vadászkiürt a *tusza*i erdőör

szalmás kunyhója előtt és sírva-búgva ringatózik le *Nagyfaluig*? . . . Valóban, ezért . . .

Itt vagyunk az Izbuk völgye felett. A Berettyó szeszélyes kanyargása sehol sem látszik. Hóhegyek emelkednek csak, akármerre tekintünk s e fagyos világban a vadászszív tavaszi derével van beöntve. Vig élet, mosolygó fény, még a sötét bánaton is; isteni csillogás a szemekben . . . A somlyai *Magura* lát ide csak az egész világból, amint ott, északon, égre emeli legmagasabb csúcsának, a *Keselyűsnek* hóborította homlokát . . . Alatta a Báthoriak vára porladozik; de most az is fényes, ragyogó, mint hajdan volt. . . De fölriad a kürt s a hajtók már útban vannak a *Rubin* felé . . . Mi is indulhatunk. Jó útát kell megtennünk a Ponor-tetőig . . . Ropog a fagyos hó lábaink alatt, metsző hideg csókjától pirulnak ki arczaink; de a vágy erősen melegít, hogy ma farkas- és vadsértés-pusztulás léssen! Égünk a vérszomj lázától; vadállatias izgalom járja át idegeinket és ez olyan — kellemes! . . .

Fenn vagyunk a Ponor-tetőn . . . Leírhatatlan szép panoráma tűnik szemlélődésünk körébe, bármerre száll tekintetünk . . . Délkeleten emelkednek a b.-hunyadi havasok komoran, mogorván, fehéren, hidegen. Onnan éles havasi szél nyargal, de nem fűtyül. Nincs kedve, úgy látszik. A nap erősen rátűz a tetőre, de egy cseppet sem gyújtó a szép királyné csókja . . . Keleten a Meszes télköre öleli át Zsibótól Csucsáig a Szilágyságot; itt azután összenő ikertestvérevel, a Rézzel, melynek mi legmagasabb csúcsáról tekintünk a *Berettyó* és a *Körös* völgyére. Nem tudom melyik szebb; de az én szívem

Babuin, a makakok (*Inuus cynomolgus* és *sini-cus*) és más efféle majmok vére nem bír helyt állni az embervérrel szemben. És ámbár mozdulataikban, mimikájukban és egész külsejükben olyan sok emberi hasonlatosság van, hogy az állatkertek nézői elcsodálkoznak fölöttük, megnyugtathatjuk azokat, kik büszkéek magasabb származásukra, hogy ezekkel a majmokkal az ember valami közeli vérrokonságban nincs. Azonban itt vannak az *anthromorph* majmok, melyek az emberhez leghasonlóbbak, t. i. a *csimpánz* és az *orángután*, — ezek vérével összefér az embervér is, ezek tehát úgy látszik közlelő való rokonai a „*Homo sapiens*» nek.

A kísérletek meglehetősen biztossággal megmutatják azt is, hogy keresztezés, vagyis keresztben való sikeres termékenyítés, úgy hogy korszok származzanak, csak olyan két faj között lehetséges, melyek vére a föntebb említett értelemben békésen megfér egymással. A mely két faj vére ellenséges lábbon áll egymással, az eredményesen nem házasítható össze.

Így beszél a vér; ezek az ő indiskréciói. Lehet, hogy későbbben még finomabb és ma még nem ismert jeleket is fedeznek majd föl, a melyek még közelebbi fokait is elárulják

a rokonságnak, vagy a rokonság nemlétének és ki tudja, hogy bizonyos pörökben, mikor péld. a gyermek igazi atyját, vagy más közelebbi fokát a családi rokonságnak kell majd megállapítani, nem vérpróba kkal fognak-e bizonyítani? És akkor azután már az ügyvédi akták is vérengzők lesznek, minők ma a diplomáták jegyzékei.

Sajó Károly.



Néhány gyakrabban előforduló lepkefaj, a hernyók táplálék növényei szerint csoportosítva.

Azt hiszem, némi szolgálatot teszek a lepkegyűjtőknek, különösen a kezdőknek, az alábbi összeállítással, melyben a gyakrabban előforduló lepkefajokat a hernyók táplálék növényei szerint csoportosítottam s egyszersmind az év azon szakait is megjelöltem, a melyekben az illető hernyókat megtalálhatjuk.

Prunus spinosa és *insititia*. — Kőkeny és szilva.

Rhopalocera: *Papilio podalirius* jun.—szept. *Aporia crataegi* máj. *Thecla betulae* máj.—jun., —sp. ni máj., —acaciae májusban. *Shpingina*: *Smerinthus ocellatus* egész nyáron. *Bombycina*: *Orgyia antiqua* és —*gonostigma* egész nyáron, *Ocnaria dispar* ápril.—jun. *Porthesia chrysoorrhoea* májusban, —auriflua máj. *Gastropacha crataegi*, —populi, —neustría máj.—jun., —lanestris, —catax, —quercus jun. jul. *Lasiocampa pruni* jul., —quercifolia jun.—jnl. *Saturnia pyri* julius—aug., —spini

jobban vonzódik az előbbihez . . . Ott még lanknak magyarok; emitt csak Csucsán, e bűbajos szép völgyben fekvő kis faluban . . . Jelzik, hogy a hajtók megindultak . . . Csend van a tetőn; lenn a völgyben tompa, mély zúgás keletkezik . . . Óriás távol vannak még a mi bocskoros hajtóink! . . .

Közelemben egy hatalmas bükkfa emelkedik; óriás odva van. Nézem sokáig a pusztulás sötét jelenségét; ott is látom a halált s elgondolkozom a fölött, hogy mennyi ideig birkózik ezzel a fával az az óriás hatalom s milyen hamar agyonszorít bennünket! Pedig mi még igyekszünk — kerülni is . . .

A fa odvából egy eleven mókus villan elő. Kiül a fa öklébe és sütkérezik a napon. Neki az Isten melegít. Víg, mintha boldog volna; játszik, mint a pajkos gyermek . . . Majd újra leül, két első lábát fölemeli, összeszeszi s ajkaihoz szorítja . . . Imádkozik . . .

Körüitem a hó tiszta vásznára — úgy tetszik nekem — valami titokzatos írást rajzolt a rejtelmes éjszaka. Elolvasom . . . Megértem . . . Itt menekült át a csucsai erdőségekből a félnék, szép karcsú őz. Riadva inalt, úgy látszik; mert csapái mentén föl van rúgva a hó . . . Nyomában vérszomjas ordas . . . Itt vannak mindenütt hatalmas lábának talpszirmai, mint megannyi himzésre nyomott rózsák a habos fehér selymen.

Lassan, ólálkodva kísérté a kiszemelt áldozatot s nagyon éhes lehetett, mert tisztán kivehető, hogy kéjes vágygyal nyaldosta meg itt-ott a havat; megcsókolta az őz édes lábanyomát. Vajjon bekövetkezett-e a szörnyű dráma valahol, a Réz titkos rengetegében, ahol egy vér-

tócsa jelzi a nagy eseményt? vagy pedig kergetőzik most is, túl a *Kalinon*, túl a *Tirimáson* az élet és a halál? . . . Az erdő nem ad rá feleletet . . .

E pillanatban erős dördülés bug át a Ponor kebelén . . . Nem pattog, nem visszhangzik, csak tompán morajlik, mélyen zeng, míg lassan belehal a csendbe . . . A hajtók zajongva törtetnek föl a tetőre . . .

Eldördül a második, harmadik, tizedik lövés. Háborog az egész rengeteg . . . Mellettem átvillan egy róka, lompos vitorláját lecsapva menekül; elinal egy tapsifüles; porzik utána a fagyos hó. Most nem egymást úzik ám; együtt futnak a halál elől . . .

Az erdő belsejéből erősebb zaj hallatszik. Hatalmas fúvással hörgő légvétellel közeledik felém valami nagyobb vad . . . Föltűnik az agyaras otromba alakja, amint lihegve tör fel a tetőre. Nyomában vérszalag rajzolódik a fehér hó-lepedőre . . . Erősen vérzik, nehezen fut már; de még fut . . . Megmentem a szörnyű haláltusától. Fegyverem csöve egy éles durranással kilobban — s vége a szenvedésnek . . .

* * *

Este van. Az erdőóri lakásban pattog a tűz, lobog a láng, gyöngyözik a magurai bakator, pezseg a vadászvér és sziporkáznak az elme-röppentyűk . . .

Künn állok a szalmás eresz alatt, hallgatom a víg czimborák zaját s lelkem álmodozva száll a havas völgy fölött, némán kíséri a Berettyó pajkos kanyargását . . .

A hold hidegen mosolyog a fenséges Ponorra, az Izbuk jégpáncélja közt cseveg s dalol, dalol . . .

Boér Miklós.